

ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД ЛЕТИЩЕ СОФИЯ

Калоян Бандров
k.bandrov89@abv.bg

*Висше Транспортно Училище „Тодор Каблешков”,
София, 1574, ул. „Гео Милев” 15
БЪЛГАРИЯ*

Ключови думи: въздушен транспорт, историческо развитие, летище София

Резюме: „Летище София” ЕАД е най голямото международно летище в Република България. Към настоящия момент разполага с писта с изкуствено покритие и два пътнически терминала. В статията ще бъде проследено историческото развитие на летище София и ще бъдат представени статистически данни по основни показатели, като пътничкопоток, превоз на товари, основни дестинации. Ще бъдат разгледани и притежаваните сертификати за стандартизация и сертификация съгласно международните изисквания за сигурност. В статията е представен сравнителен анализ на концесията, като перспектива за развитие на летище София.

ВЪВЕДЕНИЕ

Летище София разполага с писта с изкуствено покритие с дължина 3 600 м и ширина 45 м. и два пътнически терминала:

Терминал 1 е построен в първата половина на ХХ век, многократно разширяван и дострояван, основно реновиран през 2000 г. Предлага удобен достъп, опростени процедури и ефективно обслужване с всички елементи на съвременния летищен стандарт. Терминалът е с максимален експлоатационен капацитет от 1.8 милиона пътника годишно.

Терминал 2 разполага с централна сграда, изградена върху площ от 56 500 кв.м и допълнителна галерия дълга 200 м. Обслужват се 7 пътнически ръкава. Официално в експлоатация от м. декември 2006 г. Терминалът разполага с търговски зони на обща площ от 4 000 кв. м, предлагащи на пътуващите разнообразни услуги – ресторанти, кафе-барове, магазини, туристически и рент-а-кар услуги, банки и бюра за обмяна на валута. Годишният капацитет за обслужване на пътници е 2,6 млн. пътника. Системата за обслужване на пътниците е с капацитет за 2000 пътника в пиковите часове на денонощието. Общият годишен капацитет на двата терминала на Летище София е 4,4 милиона пътника като Терминал 2 е проектиран по начин, предполагащ неговото разширение в съответствие с нуждите на развиващия се трафик.

ИЗЛОЖЕНИЕ

1. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ЛЕТИЩЕ СОФИЯ

Основаването на най-голямото българско международно летище е на 16 септември 1937 като дава начало на бурния период в който авиацията е във възхода си на развитие. През 30-те години полети се изпълняват от естествената писта край враждебна което води началото на строенето на летище София с Указ на Цар Борис III от 16 септември 1937 г. а първата летателна площадка в град София която е използвана се е намирала на мястото което се простира днешната централна ж.п гара. Известен факт е че първите полети били използвани за транспортирането на пощенски пратки в двата основни маршрута :София-Горна Оряховица-Варна-Русе и София-Пловдив-Ямбол-Бургас. Изграждането на цялото летище и съоръженията се осъществява под ръководството на Дирекцията по въздухоплаване към Министерството на железниците, пощите и телеграфите.

Фиг. 1 източник: <https://www.sofia-airport.bg>

Като през 1939 г. е открита първата приемна сграда на Летище София, само две години по късно е изградена пистата за излитане и кацане с грундова настилка. Отнема време за осъществяването на първата бетонна писта с дължина 1050 м девет години по късно. Още през 1949 като част от българо-руско авиационно обединение ТАБСО се осъществяват редовни международни полети свързващи България с други Европейски държави. Разрастването и модернизирването на цялото летище се осъществява по етапното започва през 1951 към периода 1965 г. вече пистата и терминал са разширени на 2720 м, за да може да приема съвременните по-големи турбореактивни самолети. Засилването на трафика и бързият растеж налага многократно увеличаване на капацитетите на летището инсталирането на съвременна техника и осъществяване на ремонтни дейности отговарящи на динамично променящите се изисквания на модерната реактивна гражданска авиация.

➤ „Летище София” ЕАД

След промените през 90-те години Летище София вече е самостоятелно търговско дружество което поставя началото на план за развитието и непрекъсната модернизация на съоръжения и инфраструктура с цел модерен стандарт и висока степен на безопасност и сигурност. „Летище София” ЕАД е най-голямото международно летище в Р.България. Изцяло дружеството е с държавно участие. През 2000 г. Терминал 1 на Летище София е основно реновиран - разширен е салон „Заминаване” и е обособена сграда за пристигащи пътници. Разположен върху площ от 15 000 кв. м. с капацитет от 1,8 млн пътници. На 31 август 2006 г. Летище София въвежда в експлоатация новата писта за излитане и кацане, изнесена на 210 м северно от предишната, като източният край на дългото 3600 м съоръжение прехвърля коритото

на река Искър по специално изграден мост пистата е Категория ШВ по стандарти на ИКАО. Като в допълнение са изградени нови скоростни и свързващи пътеки за рулиране, които осигуряват 20 самолетни движения на час при висока степен на безопасност. Членството в Европейския съюз допринася драстично за увеличаването на трафика на пътници и товари.

Фиг. 2 източник: <https://www.sofia-airport.bg/>

➤ Откриване на Терминал 2

Още през 2006 г. е открит и пуснат в експлоатация новият Терминал 2 които има за цел да поема големия трафик. Последствие от засиления наплив на пътници води то повторното му разширяване през 2013 което осигурява на преминаващите през него пътници и товари ефективността от която се нуждаят. Новият терминал разполага с голям обем парко места ,търговска зона, банки, ресторантии др. Летището си позволява да одобри проект за културни събития и се появява парк летище София. Отчитането на огромен растеж на пътници през него осигурява то да е с най висока печалба и най оборотното летище в България. Членството на България в ЕС осигурява лесното преминаване и трафика е огромен за нашите стандарти цел поддържането на всичко модерни изисквания и директиви от Европа и света се предвиждат редица инфраструктурни промени пряко обвързани с нуждата от увеличаване на пропускателната способност на летищните съоръжения.

Фиг. 3 източник: <https://www.sofia-airport.bg/>

2. СТАНДАРТИЗИРАНЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ

Стандартизирането и сертифицирането са съгласно международната организация по стандарти (ISO) което гарантира висок стандарт и сигурност. Два са стандартите които са съществени за софийското летище а именно ISO 9001:2008 (Управление на качеството) и ISO 14001:2004 (Управление на околната среда). Тези два съществени сертификата гарантират, че всички дейности осъществявани от „Летище София” ЕАД имат за цел да бъдат насочени усилия към ефективното управление на ресурсите повишаване на качеството на предлаганите услуги фокусирано към нуждите и пълното удовлетворяване на крайния потребител. Като съществено може да се отбележи че Летище София е първото и единствено до момента летище в страната получило Сертификат за акредитация по програма ACI EUROPE за въглеродно неутрални зони (Airport Carbon Accreditation). Без съмнения може да се отбележи че летището е с най високи стандарти и осигурява пълното обслужване на пътници и товари.

3. ТРАФИК НА ЛЕТИЩЕ СОФИЯ

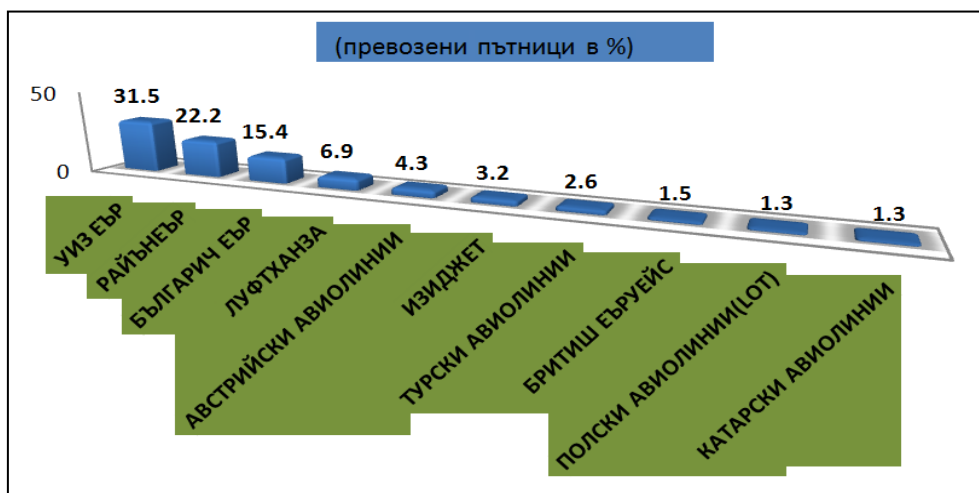
Според статистически данни на летището оперират над 35 авиокомпаниии които изпълняват редовни пътнически или товарни полети, както и сезонни туристически програми до и от София.

Според статистически данни на летището оперират над 35 авиокомпаниии които изпълняват редовни пътнически или товарни полети, както и сезонни туристически програми до и от София.

Като компаниите с най-голям пазарен дял по превозени пътници за 2017 г. са показани в Таблица 1 и фиг. 4:

Таблица 1

SOF ТОП АВИОКОМПАНИИ-2017 (ПАЗАРЕН ДЯЛ ПО ПРЕВОЗЕНИ ПЪТНИЦИ В %)	
УИЗ ЕЪР	31.5
РАЙЪНЕЪР	22.2
БЪЛГАРИЧ ЕЪР	15.4
ЛУФТХАНЗА	6.9
АВСТРИЙСКИ АВИОЛИНИИ	4.3
ИЗИДЖЕТ	3.2
ТУРСКИ АВИОЛИНИИ	2.6
БРИТИШ ЕЪРУЕЙС	1.5
ПОЛСКИ АВИОЛИНИИ(LOT)	1.3
КАТАРСКИ АВИОЛИНИИ	1.3

Фиг. 4 източник: <https://www.sofia-airport.bg>

➤ ПРЕВОЗ НА ПЪТНИЦИ

Таблица 2

„Летище София” ЕАД	
Месеци	2017 г.
януари	468968
февруари	456212
март	515857
април	564076
май	559542
юни	570536
юли	612606
август	615544
септември	603348
октомври	573722
ноември	460377
декември	489258
Общо :	6490046

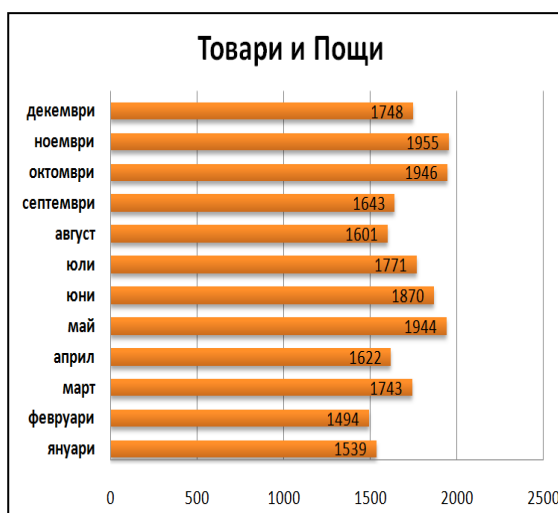

Фиг. 5 източник: <https://www.sofia-airport.bg>

➤ ПРЕВОЗ НА ТОВАРИ

Таблица 3

„Летище София” ЕАД	
Месеци	2017 г.
януари	1539
февруари	1494
март	1743
април	1622
май	1944
юни	1870
юли	1771
август	1601
септември	1643
октомври	1946
ноември	1955
декември	1748
Общо (Тона) :	20876

Фиг. 6 източник: <https://www.sofia-airport.bg>

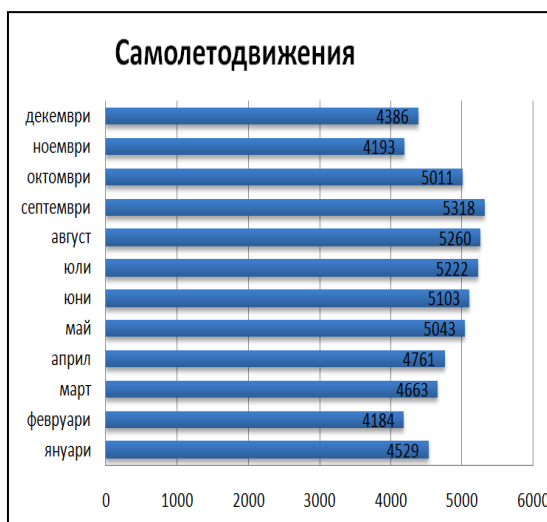
Карго зоната на Летище София осигурява преминаването на обработваните пратки и товари през летището и е разположена източно от и непосредствено до блок В на Терминал 1. Карго зоната обхваща площ от 17 444 кв. м. и включва карго магазина на „Летище София” ЕАД, карго магазина на фирма „Авиешън сървисиз” и складове на „Летище София” ЕАД, в т.ч. на Безмитна търговия, на спедитори и на А/К „Ер София”.

Карго зоната осигурява възможности за обработка на товарни пратки както с обикновен режим, така и със специален режим на обработка (бързо развалящи се продукти, опасни товари, ценни, пощенски, дипломатически и други).

➤ САМОЛЕТОДВИЖЕНИЯ

Таблица 4

„Летище София” ЕАД	
Месеци	2017 г.
януари	4529
февруари	4184
март	4663
април	4761
май	5043
юни	5103
юли	5222
август	5260
септември	5318
октомври	5011
ноември	4193
декември	4386
Общо :	57673

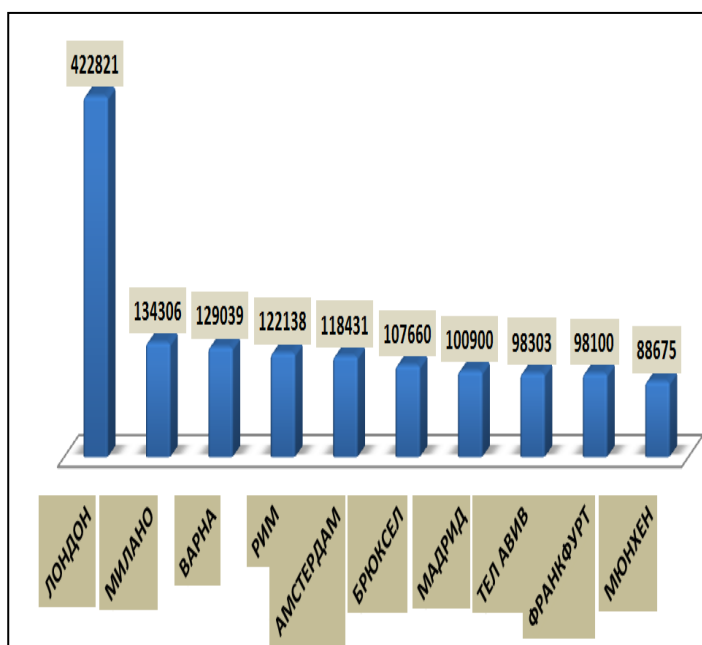

Фиг. 7 източник: <https://www.sofia-airport.bg>

➤ ТОП ДЕСТИНАЦИИ

Таблица 5

SOF ТОП ДЕСТИНАЦИИ-2017 Г. (ЗАМИНАВАЩИ ПЪТНИЦИ ДО КРАЙНА ДЕСТИНАЦИЯ)	
ЛОНДОН	422821
МИЛАНО	134306
ВАРНА	129039
РИМ	122138
АМСТЕРДАМ	118431
БРЮКСЕЛ	107660
МАДРИД	100900
ТЕЛ АВИВ	98303
ФРАНКФУРТ	98100
МИУНХЕН	88675

Фиг. 8 източник: <https://www.sofia-airport.bg>

4. СРАВНЕНИЕ НА КОНЦЕСИЯТА НА ЛЕТИЩАТА СОФИЯ И НИКОЛА ТЕСЛА

Последните години на промени позволяват нови реформи което постави въпроса за отдаването на летище София на концесия. Този въпрос беше поставян няколко пъти но без успех. Последните новости са че правителството е готов да даде нов ход на концесията за тази цел обаче трябва да се изчакват само пред концесионните анализи на Световната банка и Европейската банка за възстановяване и развитие което ще даде отговор. Политическата обстановка в страната спрямо този въпрос е спорна и може да предизвика отлагане. За бъдещето на Летище София анализатори го сравняват с това на летище Никола Тесла в Белград Сърбия което беше спечелено от френската компания Vinci оперираща на 35 летища която осигури нетният ефект за сръбската държава от 1.5 млрд. евро. Експерти предполагат че при осъществяването на сделката за България може да има и по голям ефект. Но исканията на държавата към концесионера в размер само на 550 млн. лв изглежда че са много по малки от тази на съседите ни които са поискали от френската компания 501 млн. евро за концесията и още 732 млн. евро за инвестиции което е спорен въпрос защо е толкова малка сумата поискана от нашите власти. През 2016-а е изчислено, че нетният ефект за държавата от целия пакет на концесията на софийското летище се очаква да е около 1.2 млрд. лв. За да се увеличи равнището трябва да бъдат допуснати повече кандидати за момента бяха спрягани единствено имената на 4-5 компании. Отново поглед и сравнение с ситуацията в Сърбия на парият етап бяха допуснати над 25 компании пъти по голям брой от България. Като данни двете летища са сходни въпроса е интереса на държавата да бъде приоритет което показват съседите ни. Българското летище е най оборотното за страната което го прави апетитна хапка. Правителството трябва да взема най важното решение и да осигури необходимия политическия консенсус за бъдещето на "Летище София". Минималните изисквания към концесионерите искат да претендират и да се включат като претенденти за стопанисването на летище София са да имат опит като летищен оператор на поне едно международно летище с пътнико поток, надхвърлящ 6 милиона пътници годишно; да разполагат с необходимото техническо оборудване, както и с квалифициран технически персонал; да имат опит при изграждането на летищна инфраструктура; както и да дадат надеждни гаранции за осигуряване на финансирането. Изцяло съществени и свързани с техническото състояние и управление на подобен тип структура която е ключова за една държава. Критериите за комплексна оценка на офертите и тяхната относителна тежест са: Размер на еднократното и годишно концесионно плащане с относителна тежест 55 на сто, като съотношението между еднократното и годишното плащане в рамките на този критерий е 90 към 10;

- Бизнес предложение за опериране на летище София с относителна тежест 25 на сто;
- Инвестиционна програма с предложен размер на инвестициите за срока на концесията с относителна тежест 15 на сто;
- Мерки за сигурност на летище София с относителна тежест 5 на сто.

Като срока на концесията е 35 години. Бъдещият концесионер трябва да заплати минимално еднократно концесионно плащане, в размер не по-малък от 550 000 000 лева без ДДС. Участникът, определен за концесионер поема задължението да извършва годишни концесионни плащания от първата година до края на срока на концесията, в размер на процент от нетните приходи за съответната година, определен съгласно офертата на концесионера, но не по-малко от 7 на сто от общия размер на нетните приходи от всички дейности за текущата година, които са свързани с ползването на обекта на концесия. Размерът на годишното концесионното плащане не може да бъде по-малък от 9 957 000 лева без ДДС.

Концесионерът ще има задължение да реализира инвестиции в размер не по-малък от 306 545 000 лева без ДДС за срока на концесията. Като инвестициите ще включват изграждането на нов пътнически Терминал 1 със седем ръкава и 5 входа-изходи за пътници с капацитет на обслужване – 3 000 000 пътници годишно, както и други дейности за развитие на летищната инфраструктура.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Топ дестинациите за периода 2017 г. като най-брой заминаващи пътници има дестинация Лондон.

Броя на самолетните движения до и от летище София нараства. Най-голямо е нарастването по отношение на броя на чартърните полети, които се увеличават трикратно.

От своя страна броя на обслужените пътници нараства, както за вътрешните, така и за международните полети.

Товарите бележат ръст с които се допринася за износа и вноса в страната. Само за периода на 2017 г. са кацнали и излетели общо 44 076 самолета. Споредпоследни данни за пътници преминали само за февруари месец на 2018 г. столичното летище е обслужило 473 242 пътници. Коего е ръст от 3,7% спрямо същия период на миналата година. Като само през Т2 са преминали 64% от тях.

Над 100 авиационни оператора имат сключени договори за наземно обслужване с летището, а лицензираните наземни летищни оператори които ги обслужват и предлагат услуги на летище София са 31 от общо лицензираните в страната 46 оператора.

Транспортните връзки на двата терминала се осъществяват чрез автомобилен транспорт, а непосредствено до Терминал 2 има и станция на Метрополитена.

ЛИТЕРАТУРА

[1] <https://www.sofia-airport.bg>

[2] Атанаси Петров, <http://www.banker.bg/upravlenie-i-biznes/read/letishte-sofiia-podnoviava-poleta-si-kum-koncesiata>

[3] „Разработване на интегрирана транспортна стратегия на Република България в периода до 2030 година“

HISTORICAL DEVELOPMENT AND PERSPECTIVES AT SOFIA AIRPORT

Kaloyan Bandrov
k.bandrov89@abv.bg

Todor Kableshkov University of Transport, Sofia, 158 Geo Milev Str.
BULGARIA

Key words: *air transport, historical development, Sofia airport*

Abstract: *„Sofia Airport“ EAD is the largest international airport in the Republic of Bulgaria. At present, it has an artificial runway and two passenger terminals. The article will track the historical development of Sofia Airport and will present statistical data on basic indicators, like passenger traffic, freight transport, main destinations. The certificates for standardization and certification according to the international security requirements will be examined. The article presents a comparative analysis of the concession, as a prospect for the development of Sofia Airport*